

Управління освіти виконавчого комітету Кременчуцької міської ради
Центр виховної роботи «Славута»
Кременчуцька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №22
Кременчуцької міської ради Полтавської області

Педагогічна інновація та ініціатива – найважливіший ресурс розвитку учнівського самоврядування

Кременчук
2014

ЗМІСТ

<u>ВСТУП</u>	2
Педагогічна інновація та ініціатива – найважливіший ресурс розвитку учнівського самоврядування	4
<u>ВИСНОВКИ</u>	23
<u>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</u>	25

ВСТУП

Самоврядування – спосіб організації життя колективу, що передбачає активну участь дітей (на основі взаємодії з педагогами) у прийнятті й виконанні рішень для досягнення суспільно значущих цілей. Воно є методикою їх залучення до організації спільної діяльності.

Шкільне самоврядування допомагає учням організувати власне життя і життя своїх товаришів. Адже взаємостосунки, які існують у класному колективі, розв’язування певних конфліктів, захист своїх прав та інтересів, спільні пошуки тих чи інших шляхів для виконання поставлених завдань – це і є перші кроки у доросле життя.

Для сучасного випускника не так важлива сума знань, яку він може здобути у стінах школи, як вміння їх здобувати, ціленаправлено працювати над самим собою, вчитись аналізувати та застосовувати у конкретній ситуації. Тому змінюється завдання освіти: завдяки безперервному процесу навчання та розвитку творчість, прагнення росту та самореалізації мають стати сутнісною ознакою життя учнів.

У сучасних умовах постає соціальна потреба у наявності особистості, спроможної розв’язати і щоденні, і масштабні завдання, які забезпечують не просто виживання, а прогрес нації. Саме такою наукою управління є участь у шкільному самоврядуванні.

З огляду на все вище сказане впливає **мета та завдання** учнівського самоврядування:

1. Усебічно розвиватися, самовдосконалюватися, самореалізуватися на благо собі, своїм ровесникам, школі, своїй сім’ї, родині, народові України.
2. Забезпечувати і захищати права та інтереси учнів на основі виконання правил і законів школи та класу.
3. Формувати почуття відповідальності, свідоме ставлення до участі кожного у вирішенні важливих справ класного та шкільного життя, оволодіти мистецтвом управління.
4. Сприяти реалізації інтересів, можливостей, бажань дітей.

5. Прагнути узгодженості й балансу інтересів між учнями й дорослими.

Актуальність мети та завдань учнівського самоврядування.

Сьогодні чи не найважливішим завданням навчально-виховного процесу є адаптація юного покоління до системи ринкових відносин, аби випускники не виходили зі стін школи лише з певною сумою знань, але байдужі до обраної справи, безініціативні. З огляду на сказане особливої уваги набуває формування в учнів навичок самоврядування. Це сприятиме оволодінню організаторськими вміннями, вихованню соціальної активності та відповідальності.

Таким чином, самоврядування – це:

- метод організації дитячого колективу, який забезпечує формування відносин відповідальної залежності в колективі та організаторських рис окремої особистості;
- складова педагогічної системи, оскільки вона вирішує завдання у створенні єдиного колективу дорослих і дітей;
- принцип організації життя дитячого колективу;
- діяльність, яка здійснюється самими дітьми, включаючи постановку мети, її розробку та реалізацію, і спрямована на вдосконалення колективу і кожної особистості зокрема.

Педагогічна інновація та ініціатива – найважливіший ресурс розвитку учнівського самоврядування

Організація самоврядування в школі – справа, яка дає більше запитань ніж відповідей. Але, водночас, тим і цікава. Вона додає яскравість кольорів у різнобарв'я шкільного життя...

Працюючи над проблемою розвитку дитячого самоврядування в школі, неодноразово думала про те, що заважає зробити самоврядування не формальною, а справді дієвою справою. Тому, аналізуючи власний досвід, як заступника директора з виховної роботи, я вирішила спробувати знайти шляхи ефективного втілення учнівського самоврядування в життя.

Психологи стверджують: якщо критика неминуха – почни її з себе. Почнемо з визначення того, чого прагнемо ми, розвиваючи дитяче самоврядування в своєму закладі. Однією з найголовніших умов його розвитку є наявність педагогів, які хочуть і вміють співпрацювати з дітьми. Це, насамперед, класні керівники, педагог-організатор, заступник директора з виховної роботи.

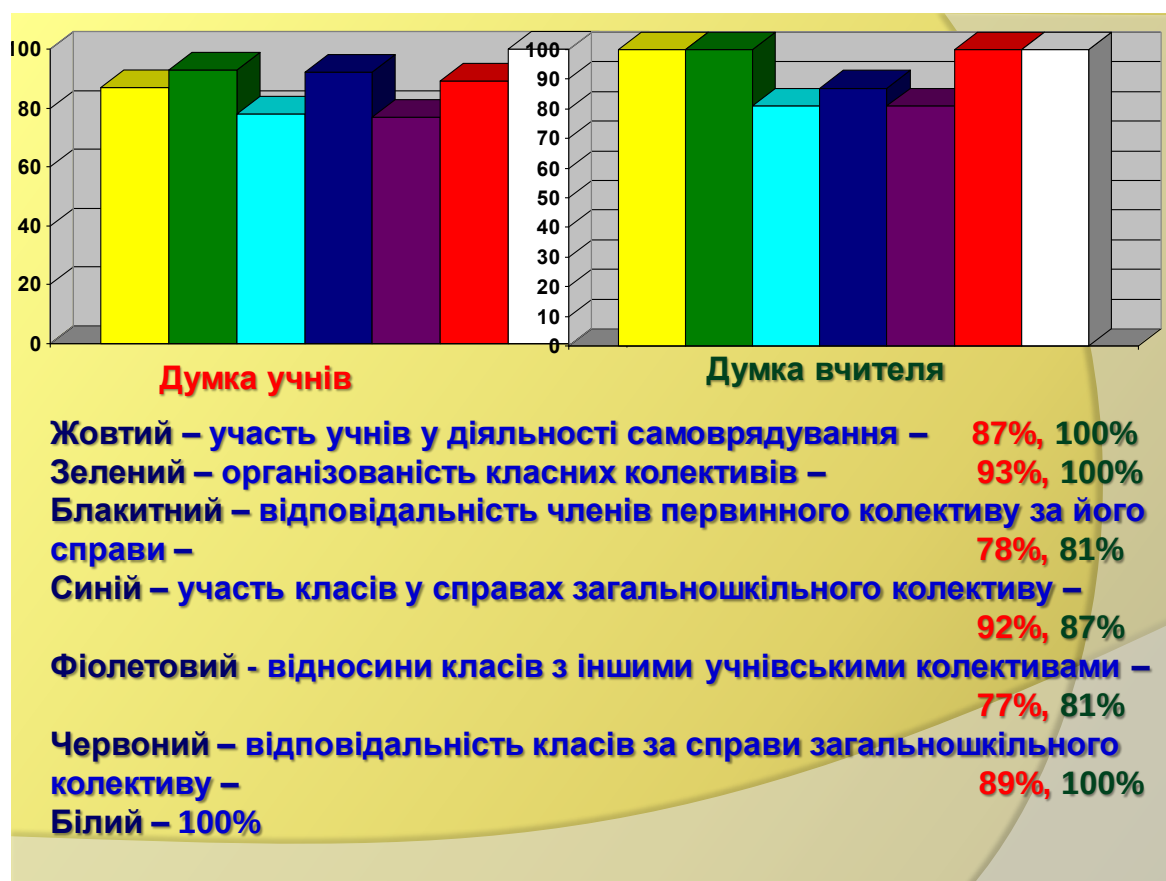
Завдання для нас, педагогів, у цій ланці роботи – виховати в учнів активну життєву позицію, підготувати їх до дієвої участі в демократичному суспільстві.

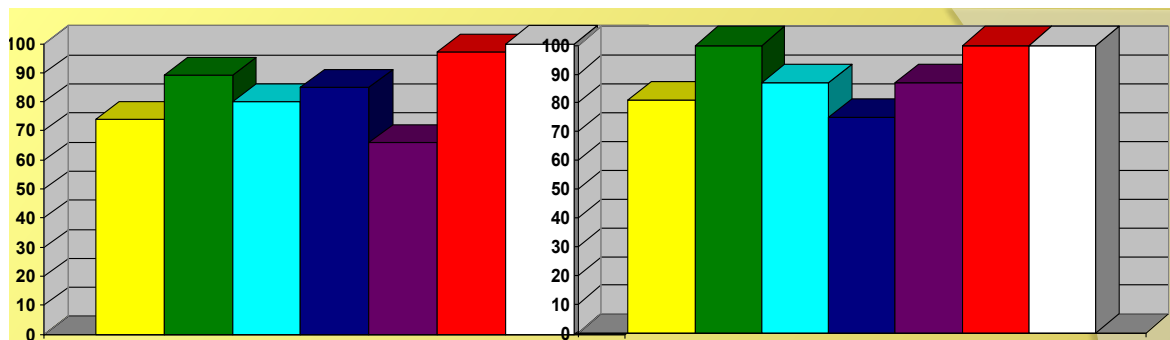
Основи громадського становлення та демократії закладаються ще з дитячих років. Досвід взаємостосунків, виявлення та захисту своїх інтересів, життя в шкільному середовищі, досвід у самореалізації стануть для дітей тим багажем, з яким вони підуть у доросле життя.

Аналіз стану справ у тих класах, де самоврядування майже не розвивається, засвідчує, що причина тому – недостатня наполегливість та увага педагогів до підготовки учнівського колективу до самоврядування. Адже залучення учнів в управління справами класу, школи можливе за умови єдності і взаємозв'язку педагогічного керівництва та учнівського активу.

При аналізуванні роботи учнівського самоврядування у нашій школі було проведено анкетування учнів, вчителів та батьків щодо ставлення всіх учасників навчально-виховного процесу до учнівського самоврядування. Після

опрацювання анкет ми виявили, що більшість батьків учнів різних вікових категорій хочуть, щоб їхні діти були активними учасниками учнівського самоврядування, так як вважають, що цей досвід допоможе їм у дорослому житті. Крім того, дане анкетування допомогло виявити рівень самоврядування у класних колективах з погляду учнів та вчителів. Хочеться відзначити, що у більшості класів думка класного керівника і його вихованців щодо оцінки свого класного самоврядування практично збігається. Але змушує замислитися така ситуація: є класи з високим та середнім рівнем розвитку самоврядування, а є і з низьким. Розглянемо кілька діаграм для порівняння.

Думка учнів

Думка вчителя

Жовтий – участь учнів у діяльності самоврядування – 74%, 81%

Зелений – організованість класних колективів – 89%, 100%

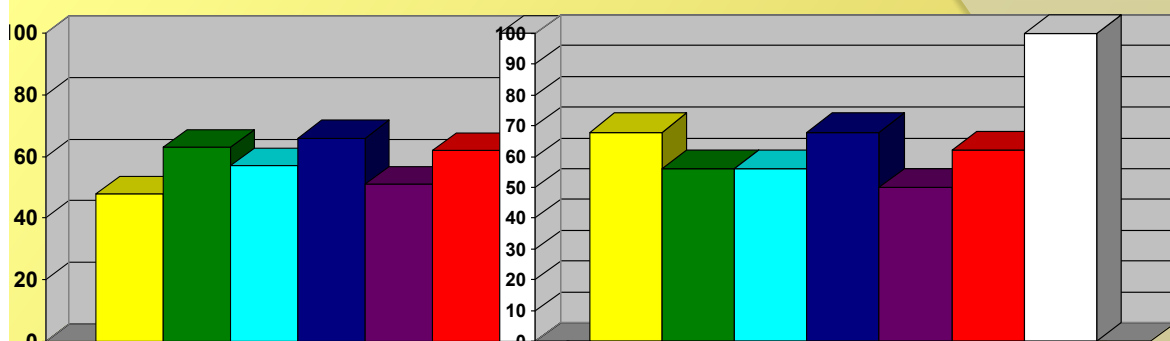
Блакитний – відповідальність членів первинного колективу за його справи – 80%, 87%

Синій – участь класів у справах загальношкільного колективу – 85%, 75%

Фіолетовий - відносини класів з іншими учнівськими колективами – 66%, 87%

Червоний – відповідальність класів за справи загальношкільного колективу – 97%, 100%

Білий – 100%

Думка учнів

Думка вчителя

Жовтий – участь учнів у діяльності самоврядування – 48%, 68%

Зелений – організованість класних колективів – 63%, 56%

Блакитний – відповідальність членів первинного колективу за його справи – 57%, 56%

Синій – участь класів у справах загальношкільного колективу – 66%, 68%

Фіолетовий - відносини класів з іншими учнівськими колективами – 51%, 50%

Червоний – відповідальність класів за справи загальношкільного колективу – 62%, 62%

Білий – 100%

Самоврядування – це безперервний процес залучення учнів до громадських справ. Перші паростки самоврядування беруть початок, власне, з учнівського самоврядування класу.

Розглянемо функції класного керівника як координатора учнівського самоврядування.

Ці функції є такими:

- допомога в становленні та розвитку самостійності органів класного самоврядування (для 5-6 класів);
- сприяння більшій самостійності, формування потреб у громадській роботі, допомога учням в плануванні та аналізі роботи (для 7-8 класів);
- сприяння розвитку організаторських умінь і навичок учнів, залучення до громадської роботи (для 9-11 класів).

Якщо діти навчаться організації класного самоврядування, то вони зможуть згодом стати організаторами і загальношкільного.

Тому, починаючи з класного самоврядування, необхідно навчати дітей організаторської майстерності, а саме:

- планувати задуману роботу;
- призначати активом відповідальних за кожну ділянку спільної справи;
- аналізувати результати діяльності та засоби, якими їх було досягнуто;
- визначати особистий внесок кожного учня у загальну справу.

Хочу відмітити, що виховання у дітей організаторських здібностей – це процес складний і тривалий. Ми маємо враховувати, що учні, маючи обмежений досвід організаторської діяльності, не можуть повністю уявити той чи інший напрямок роботи колективу. Отже, вчителю треба ознайомити зі змістом діяльності всіх дітей, особливо організаторів справ. Починати слід з малого. Відповідальні справи доручають спочатку деяким активістам, а згодом – решті учнів. Варто чітко сформулювати права та обов'язки організатора ради чи комісії. Доцільними є також письмові інструкції та положення, які закріплюють права та обов'язки органів учнівського самоврядування, чергових, мерів та інших членів учнівського активу. Практичний досвід доводить, що це дає позитивні результати.

Слід зауважити, що невміло організоване самоврядування безрезультатне. За налагодженої його системи колектив забезпечує свободу і захист кожного свого члена. Колектив, спрямований на активну діяльність і творчість учнів, сприяє виробленню позитивних емоцій. Розвинена система самоврядування перешкоджає появі угруповань різного (нерідко негативного) спрямування, завдяки чому поліпшується морально-психологічний клімат, стиль стосунків, соціальна захищеність дітей у класі.

Самоврядування – не самоціль, а спосіб виховання зі звичайного учня дбайливого господаря. Воно допомагає виявити майбутніх лідерів і керівників.

У загальноосвітній школі I-III ступенів №22 учнівське самоврядування організовано як на загальношкільному, так і на класному рівнях. Протягом 15 років у нашій школі працювала дитячо-юнацька організація, що заявила про

себе високими результатами роботи не тільки на шкільному, а й на міському, обласному і, навіть, республіканському рівнях. «Повір у себе і зроби все, щоб у тебе повірили інші!» - ці слова стали гаслом шкільної дитячо-юнацької організації «Шкільний козацький кіш», створеної 24 жовтня 1995 року.

Але час потребує змін. В травні 2010 року лідери нашого шкільного самоврядування Бончук Геїнке та Коваленко Євгеній виступили з ініціативою змінити форму шкільної дитячо-юнацької організації. Було проведене експрес-опитування учнів щодо учнівського самоврядування. Більшість учнів школи виявили бажання створити в нашому навчальному закладі шкільну республіку під керівництвом Президента. І така республіка була створена. З вересня 2010 року у Кременчуцькій загальноосвітній школі I-III ступенів №22 почала діяти шкільна республіка «Світ у долонях».

Девіз учнівської організації «Світ у долонях»:

Якщо хочеш змінити світ на краще – почни з себе! Твори своє життя!

Мета організації: розвиток творчого потенціалу дітей та юнацтва, захист їх прав та інтересів, залучення до участі у громадському житті.

Завдання:

- розбудова демократичної системи учнівського самоврядування; розробка механізмів їх взаємодії і координації;
- стимулювання розвитку реалізації лідерського потенціалу юнаків та дівчат у різних сферах їх життєдіяльності;
- забезпечення умов для повноправної участі учнівської молоді у прийнятті рішень, широкого залучення молоді до формування органів самоврядування знизу доверху;
- формування соціальної активності і життєвої компетентності на основі таких соціальних умінь: готовність до участі в процесах державотворення;

- формування в учнівської молоді правової культури, надання їй допомоги в оволодінні способами і методами реалізації своїх прав в державі і суспільстві;
- підтримка ініціатив творчих об'єднань щодо вдосконалення навчання, виховання дітей, організації дозвілля;
- встановлення контактів з дитячими громадськими організаціями навчальних закладів регіону, міста, країни, розробка програм спільних дій;
- утвердження конструктивної взаємодії в трикутнику «педагогічний колектив – учні – батьки» з метою розв'язання спільних проблем.

Наші принципи: творчість, ініціативність, відповідальність, обов'язковість.

Емблема учнівської організації «Світ у долонях»:

Членами учнівської організації «Світ у долонях» є учні 5–11-х класів, а вчителі виступають у ролі наставників і консультантів. Найвищий орган самоврядування: Рада Президента. До її складу входять 7 учнів 5-11-х класів: Президент шкільної республіки та голови шести діючих центрів

самоврядування: Центр освіти та науки, Центр культури та дозвілля, Центр туризму і спорту, Центр преси та інформації, Центр шефської допомоги, Центр права та порядку. Центри забезпечують організацію позашкільної діяльності учнів школи кожен за своїм напрямком роботи відповідно до Статуту учнівської організації. До складу Рад Центрів входять представники кожного класу, які обираються на класних зборах шляхом голосування терміном на один рік, враховуючи здібності та нахили дітей. Засідання Рад Центрів, на яких підводяться підсумки, планується подальша робота і розподіляються завдання між класами, відбувається раз на місяць у заздалегідь визначений час. Отримані завдання та терміни їх виконання представники Центрів повідомляють учням класу. Мета роботи класного керівника методично правильно поділити дітей класу за Центрами та організувати систему роботи класного самоврядування.

Структура учнівської організації «Світ у долонях»

КЛАС

ЦЕНТРИ

Система самоврядування класу дає можливість класному керівнику прискорити вирішення актуальних проблем педагогічної теорії, допомагає у боротьбі з «байдужістю» сучасної молоді до навчання, виховання, своєї власної сім'ї, яка зростає в умовах економічної кризи та жорстокості оточуючих. Ця система роботи учнівського колективу допомагає відшукати такі форми та методи виховної роботи, які б задовольнили усіх учнів, класного керівника, батьків і дали змогу ефективно розв'язати суперечності між колективною формою навчання та індивідуальним розвитком учнів. Допоможе вчителю стати порадиником, другом сім'ї учнів та зробити сучасних амбіційних батьків помічниками школи, відчувати їх підтримку і допомогу.

Класне та шкільне самоврядування у кінцевому результаті не просто дає учневі суму знань, умінь і навичок перебування в колективі, а формує її компетентність, як загальну здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях набутих завдяки участі у шкільному житті.

Соціальна компетентність учнів пов'язана:

- ✓ із здійсненням роботи класу як однієї команди, забезпечення співробітництва (кожен учень класу);
- ✓ з готовністю брати на себе відповідальність за роботу свого центру та отримання кількості балів у змаганнях між класами школи (кожен учень класу);
- ✓ бути активними у прийнятті рішень за свій клас на засіданнях Рад Центрів та Ради Президента (голови центрів);
- ✓ у врегулюванні конфліктів між учнями класу та школи ненасильницьким шляхом, у функціонуванні й розвитку демократичних стосунків школярів (представники Центру права та порядку).

Полікультурна компетентність учнів стосується:

- ✓ розуміння несхожості людей, взаємоповаги до їхньої мови, релігії, культури тощо; виховання толерантного ставлення учнів до представників різних расових, релігійних, соціальних та культурних груп (представники Центрів освіти та науки, культури та дозвілля);
- ✓ забезпечення розширення кругозору та підвищення культурного рівня учнів класу (представники Центру освіти та науки);
- ✓ визначеного ставлення до власної діяльності та діяльності інших учнів класу у роботі Центрів самоврядування (кожний учень класу).

Комунікативна компетентність учнів передбачає:

- ✓ опанування важливого у роботі і суспільному житті усного і письмового спілкування під час інтерв'ю, підготовки інформації для шкільного сайту (представники Центру преси та інформації);
- ✓ написання власних творів, рефератів, творчих робіт за поданою тематикою Центрів (представники Центру освіти та науки);
- ✓ набуття навичок толерантного спілкування під час засідань Рад Центрів, Ради Президента, школи лідера.

Інформаційна компетентність учнів зумовлена:

- ✓ вмінням школярів використовувати різні джерела інформації, класифікувати документи, користуватися новими інформаційними технологіями під час створення різноманітних проєктів, підготовки та проведення дискусій, годин спілкування, класних та шкільних свят (представники Центрів освіти та науки, культури та дозвілля, преси та інформації, шефської допомоги, туризму та спорту);
- ✓ вмінням аналізувати й критично ставитися до себе, бачити прогалини в роботі класного та шкільного самоврядування та шляхи вирішення проблем (кожен учень);
- ✓ самостійне опрацювання інформації, розуміння та усвідомлення фактів, залучення власного досвіду під час підготовки та проведення інтелектуальних ігор, марафонів, брейн-рингів (представники Центрів освіти та науки, культури та дозвілля, преси та інформації).

Компетентність саморозвитку та самоосвіти учнів пов'язана:

- ✓ з готовністю та потребою учня навчатися впродовж усього шкільного життя, з бажанням піднятися хоча б на сходинку вище по рейтингу успішності, який готує кожний семестр Центр права та порядку, з прагненням отримати звання «Кращий класний колектив року» (кожен учень класу);
- ✓ з організацією Центром освіти та науки самоосвітньої діяльності учнів класу, колективне відвідування бібліотек, проведення пропаганди потреби у нових знаннях, мотивації саморозвитку, залучення та збагачення власного досвіду (кожен учень класу).

Компетентність продуктивної творчої діяльності зумовлена наступними чинниками:

- ✓ використанням різнорівневих завдань для залучення у роботу Центрів самоврядування усіх учнів класу (голови Центрів);
- ✓ наданням можливостей на годинах спілкування, класних зустрічах та заходах загальношкільного рівня самостійного вибору творчих завдань за вподобаннями учнів;

- ✓ організацією Центром освіти та науки залучення учнів до участі в інтелектуальних та пізнавальних конкурсах, змаганнях, до написання власних творів (кожен учень);
- ✓ залученням учнів до проектної роботи (голови Центрів);
- ✓ веденням шкільного сайту;
- ✓ розвитком вмінь діяти в нестандартних ситуаціях, вміння знаходити нові рішення (кожен учень);
- ✓ реалізацією творчого потенціалу учнів (голови Центрів).

Компетентне ставлення до свого здоров'я (кожен учень, представники Центру туризму і спорту):

- ✓ соматичного здоров'я;
- ✓ клінічного здоров'я;
- ✓ фізичного здоров'я;
- ✓ психологічного здоров'я.

Щороку у навчальному закладі відбуваються вибори Президента шкільної республіки. Наші учні з ентузіазмом відстоюють свої права і доводять, що вони достойні керувати учнівською організацією.

Вже традиційними стали заходи, які організовуються та проводяться Радою Президента під керівництвом педагога-організатора, за участю класних керівників та класоводів:

- «Посвята в «Козачата» учнів 2-х класів;

- тренінгові заняття з вивчення правил дорожнього руху для учнів 4-х класів в рамках Всеукраїнського конкурсу-рейду «Увага! Діти на дорозі»;

- конкурс вітальних композицій до Дня вчителя;
- молодіжна акція «Геть наркотики, алкоголь і паління, ми – здорове покоління»;

- акція «З Миколаєм у серці» в рамках міського проекту «Святий Миколай – дітям»;

- флеш-моб у рамках міського проекту «Серце до серця»;

- конкурси новорічних композицій та іграшок;

- театральну постановку новорічної казки;

- флеш-моб «Українською – прикольніше!»;

- конкурс інсценізованої української пісні «Пісня – душа народу».

Наша шкільна організація є членом дитячого об'єднання учнівської молоді навчальних закладів Кременчука «Армії добра», бере активну участь в реалізації багатьох міських проектів: «Ветеран живе поруч»,

«Святий Миколай – дітям» (колектив школи отримав Подяку за організацію кращого офісу Святого Миколая у навчальному закладі в рамках загальноміської благодійної акції «Святий Миколай – дітям» - 2013), «Серце до серця», «Даруй добро і радість людям», «Хвиля добра в Кременчуці» та інших.

Вже стало приємною традицією те, що роботу нашої учнівської організації кожного року високо оцінюють на міському рівні.

Неодноразово учні нашої школи одержували дипломи та подяки від міського управління освіти та міськвиконкому за активну участь у міських благодійних проектах, роботу пошукових загонів.

ВИСНОВКИ

Допомагаючи дітям у розвитку учнівського самоврядування, колектив нашої школи намагається керуватися такими порадами психологів та ведучих спеціалістів з виховної роботи:

- *Завжди цікавтеся роботою органів самоврядування. Це допоможе учням відчувати зацікавленість педагогічного колективу до їх справ, підніме їх статус, значимість у власних очах.*
- *Підтримуйте цікаві ідеї, починання учнів, спільно шукайте шляхи розв'язання завдань чи проблем, які постають перед вами.*
- *Допомагайте учням працювати системно, визначати мету діяльності, складати плани, аналізувати роботу.*
- *Дайте їм можливість бути самостійними: не беріть на себе всю відповідальність, намагайтеся зробити так, щоб учні самі знаходили вихід із важких ситуацій.*
- *Не будьте лише спостерігачами: допомагайте втілювати в життя рішення органів самоврядування.*
- *Залучайте, якщо це необхідно, інших членів педагогічного колективу до співпраці з активом класу, школи.*
- *Консультуючи, постійно навчайте актив, готуйте його до самостійної роботи.*
- *Створюйте в школі атмосферу взаєморозуміння та взаємодтримки, щоб педагогічний колектив прислуховувався до думок і рішень органів учнівського самоврядування.*

Кажуть, для того, щоб бути гарним керівником, треба спочатку побути підлеглим. Наші діти з власного досвіду знають, що значить керувати, приймати рішення та бути відповідальним.

Учнівське самоврядування нашого навчального закладу в широкому розумінні стосується способу життя та поведінки шкільного колективу загалом і кожного члена зокрема. В умовах демократизації та гуманізації нашого

суспільства – це величезна сила, спрямована на розвиток самостійності, ініціативи і взаємодопомоги, зростання громадської активності, формування почуття господаря нашої шкільної оселі.

Ми вважаємо, що самодіяльна активність Ради Президента школи є не лише цікавою формою організації шкільного дозвілля, а й:

- засобом набуття та збагачення соціального досвіду особистості;
- фактором підвищення продуктивності навчальної праці та її актуалізації;
- критерієм життєвої та соціальної компетентності, перевіркою відповідності особистого досвіду потребам власної активної трансформаційної ролі у житті;
- засобом розвитку творчих здібностей особистості та її самореалізації.

Ми впевнені, що діяльність нашого учнівського самоврядування і надалі буде дієвою, мотивованою, плідною на цікаві пропозиції та ідеї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байрамова М. Технології учнівського самоврядування // Директор школи. – 2003. – №15. – С. 14-15; № 16. – С. 11-12.
2. Байрамова М. Технології учнівського самоврядування // Завуч. – 2004. – №11. – С. 4-12.
3. Кравець Р.В. Організація учнівського самоврядування в сучасній школі // Позакласний час. – 2001. – №22. – С. 2-3.
4. Дитяче самоврядування // Виховна робота в школі (Основ). – 2005. – №10. – С. 32-34.
5. Дольна І.О. Виховати людину: З досвіду роботи класного керівника. Самоврядування // Виховна робота в школі (Основа). – Вересень 2005. – №15. – С. 15-29.
6. Доновський С. Самоврядування у школі // Шкільний світ. – 2004. – №35. – С. 7-10.
7. Дядюк Т. Принципи організації самоврядування // Завуч (Шкільний світ). – 2006. – №1. – С. 9-10.
8. Козинський Е.П. Учніське самоврядування в класному колективі // Виховна робота в школі (Основа). – 2005. – №5. – С. 37-38.
9. Лівандовська Л., Кушева Н. Учніське самоврядування – шлях до самореалізації // Шкільний світ. – 2004. – №7. – С. 6-14.
10. Лопухівська А. Учніське самоврядування: участь та співучасть // Завуч (Шк. світ). – 2004. – №11. – Вкладка.
11. Мистецтво шкільного самоврядування // Упоряд. М.Голубенко. – К.: Ред. загальнопед. газет, 2004. – 120 с.